

Ny utgave!

Hellig Handling / Heilag Handling 2024

Litt mindre lærebok, litt mer verktøy for lærer og konfirmant.

Nytt i denne utgaven i forhold til førsteutgaven fra 2022:

- Rett på konfirmantens personalia ("Min bok"), uten tittelark og forord.
- Innholdsfortegnelse med fremhevet **gudstjeneste** og **kirkelige handlinger**.
- Noen flere bibeltekster (ikke bare henvisninger). Alle sitat fra Bibel 2024.
- Delen "Gudstjenesten" flyttet frem som DEL 1.
Tema-avsnitt, bibeltekster og oppgaver er flettet inn i gudstjenestens fire deler.
Altså, tydelig metode: "Å delta først, og så lære noe om det vi nettopp har gjort."
- I DEL 3 er avsnittet "Liv og livssyn" endret (forenklet og fokusert).
- Del 4 "Bonuskapitler" er fjernet. Enkelte avsnitt herfra er flyttet til DEL 1 og DEL 2.
- Bokas tre deler har fått nye navn; "VEIEN", "SANNHETEN" og "LIVET".
- Til sist i boka finnes to maler for andakter, morgen/dag og kveld.
- Nytt og friskere omslag.

Stoffet skal leveres til trykking 15.mai.
Boka er forventet ferdig 14.juni 2024.

Fredrikstad 3.april 2024
Kåre Rånes

Tider skal komme,
tider skal henrulle,
slekt skal følge slekters gang;
aldri forstummer
tonen fra himlen
i sjelens glade pilgrimssang.

NAVN:

GRUPPE: MOBIL:

Tomas sier til ham: «Herre, vi vet ikke hvor du går.
Hvordan kan vi da vite veien?» Jesus sier: «Jeg er veien,
sannheten og livet. Ingen kommer til Far uten ved meg.»
(Joh 14,5–6)

«Maria», sa Jesus. Da snudde hun seg og sa til ham
på hebraisk: «Rabbuni» – det betyr mester.
(Joh 20,16)

HELLIG HANDLING

Veien

Om det som skjer i kirken en vanlig søndag,
og om veien videre etterpå.
Side 6-49

Sannheten

Om det vi gjør når vi døper,
og hva dåpen gjør med oss.
Side 50-75

Livet

Om konfirmasjon, bryllup og begravelse,
og hvordan de hellige handlingene
forteller at hele livet er hellig.
Side 76-109

Andakt

Side 110-117

Innhold

	Livet er analogt	4
	VEIEN	6
	Min verden	8
	En kirke.....	10
	Gudstjeneste.....	12
	Veien inn	14
	Den mørke gåten.....	16
	Åpent hus	18
	Jesus selv er budskapet	19
	Tro og vitenskap	20
	Tro og tillit	22
	Trosbekjennelsen	24
	Å synge troen	26
	Forbønn.....	28
	Hemmelig rom.....	30
	Det siste måltid.....	34
	Et nytt måltid.....	36
	Veien videre.....	38
	Diakoni	40
	Kirkedagbok	42
	SANNHETEN.....	50
	Sakrament.....	52
	Dåp.....	54
	Det store eventyret.....	56
	Hva er sant?	58
	Boken og alle bøkene.....	60
	Ti enkle bud	62
	Fra påske til pinse	64

	Misjon	66
	Kirkeåret	68
	Små og store helter	70
	En evangelisk-luthersk kirke.....	72
	Bibelen og livet.....	74
	LIVET	76
	Be en bønn	78
	Konfirmasjon.....	80
	Min konfirmasjon	84
	Liv og livssyn	86
	Dialog	90
	Frihet, likhet og kjærlighet.....	92
	Bryllup	94
	Liv og død	98
	Gravferd	100
	Diger dag.....	104
	Skriftemål.....	106
	Jeg – en fadder?	108
	ANDAKT	110
	Andakt for ein ny dag	112
	Andakt mot kveld	116
	SALMER	
	«I et skur ved Betlehem»	13
	«Påskemorgen»	27
	«Når vi deler det brød som du oss gir» ...	32
	«Slik som min Fader sendte meg»	39
	«Confitemini Domino».....	55
	«Velsign vårt hus».....	79
	«Nå er det morgen»	93
	«Herre, måtte dette skje»	99
	«Guds kjærleik er som stranda»	105

Livet er analogt

At noe er analogt betyr at det ligner på noe annet.

- Et kart ligner på terrenget.
- Sporene langs stranden forteller at noen gikk der.

Datamaskiner og smarttelefoner er digitale. Med et digitalt språk (ja/nei eller 1/0) kan maskinene programmeres til å gjøre vanskelige oppgaver sinnsykt fort. Det analoge livet er ofte langsomt. Men da kan vi lettere følge med på det som skjer.

Også mobilen har et analogt grensesnitt, en skjerm du kan se og berøre, et kamera som ser deg. Vi ler og gråter i den analoge virkeligheten.

Det som skjer i kirken, er også analogt. Du mottar ikke bare en melding om at Gud er glad i deg. Vi møter opp på et kjent sted til en avtalt tid. Vi heller vann i døpefonten og tenner levende lys. Du går frem og tar imot brød og vin.

LITURGI

Denne boka analog. Den handler om at det som skjer i kirken ligner på livet utenfor.

Du skal ikke bare sitte hjemme alene og gruble over livet, eller gå langs stranden og tenke på kjærligheten, havet og døden. Du får gjøre noen symbolske handlinger sammen med andre.

Boka inneholder programmet (liturgien) for en gudstjeneste, og for dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelse. Etter liturgiene er det noen avsnitt som forklarer det vi nettopp har gjort. Først gjør vi det. Så lærer vi mer om det.

OPPGAVER

Boka er skrevet av voksne. Men det er også mange oppgavene som du kan gjøre med ditt eget språk, dine tanker og dine bilder. Nå er det du som skal gjøre boka ferdig. Du kan skrive eller tegne, fargelegge eller sette inn bilder. Du kan gjøre oppgavene alene eller samarbeide med andre. Her er det både "gjøreoppgaver" og "svareoppgaver". Se f.eks. side 8-9.

Allerede her er første oppgave: Nevn noe du allerede har vært med på i en kirke.

BIBEL

En fortelling er også analog. Den ligner på noe annet enn seg selv. Ordene forteller om noe som har skjedd, ... en virkelig hendelse eller tanker andre har tenkt og skrevet ned.

Nå vi leser, lever vi oss inn i det som er skrevet. Slik kan fortellingen begynne å ligne – ikke bare på det som skjedde, men – også på vårt eget liv. Dette skjer både når vi kjenner oss igjen og når vi reagerer negativt. Når jeg leser eller lytter, bruker jeg meg selv som målestokk og mønster.

På denne måten er Bibelen viktig i kristendommen. Jesus brukte fortellinger og hellige skrifter i sin egen samtid. Det han sa og gjorde ble så fortalt videre, skrevet ned og samlet i nye skrifter. Slik ble hele Bibelen til.

Vi har valgt flest avsnitt fra ett av de fire evangeliene i Bibelen, "Evangeliet etter Lukas". I forordet til evangeliet presenterer Lukas det han har skrevet til en en mann med navnet Teofilos. Kanskje var dette en viktig og rik mann som betalte Lukas for å skrive? Eller kanskje var Teofilos nydøpt, og ville vite mer om kristendommen?

Mange har forsøkt å gi en fremstilling av det som er blitt oppfylt blant oss, slik vi har fått det overlevert av dem som helt fra først av var øyenvitner og tjenere for Ordet. Nå har også jeg bestemt meg for å gå nøye gjennom alt fra begynnelsen av og skrive det ned for deg i sammenheng, ærede Teofilos, så du kan vite at det er pålitelig, det du har fått opplæring i. (Luk 1,1-4)

Veien

En gudstjeneste er ikke en forestilling som du bare skal se og høre på.
Gudstjenesten er satt sammen av små og store ritualer
der du selv kan være med og gjøre noe.

Vi kommer til kirken til avtalt tid.
Vi ser hverandre og lytter til fortellinger om Jesus.
Vi synger og ber sammen.
Vi tenner levende lys.

I kirken får vi oppleve at livet er en gave fra Gud.
Liturgien forteller at hele naturen også er Guds natur.

Når det er nattverd, synger vi:

Hellig, hellig, hellig, er Herren Sebaot.
All jorden er full av din herlighet.
Hosianna i det høyeste.

Kirken er en rasteplass på veien gjennom livet.

Fra utsmykning i Kråkerøy kirke.

Min verden

I kirken får jeg et møte med de andre,
og vi får et møte med Gud.

Vi kan selv bestemme hvor mye vi vil vise av vårt eget liv.
Kirken gir oss et rom der vi kan være tydelig til stede,
eller være mer anonyme blant de andre.

Hvordan kan du presentere deg selv og den verden du «tar med deg» når du kommer til kirken?
Fortell om ting du tenker på og mener, eller om interesser og venner, slekt og familie.
Du kan skrive eller tegne eller klippe og lime en collage.

En kirke

Kirkene våre er forskjellige. Noen er flere hundre år gamle. Andre er nye og moderne. Noen er store og flotte, andre er enkle og små.

Men alle kirker har noe til felles, som gjør at vi kan kjenne oss igjen og si: Dette er en kirke! Her er det et alterbord, en døpefont og en prekestol.

Typisk er også de to rommene: Skipet med benker eller stoler, og koret lengst fremme der alteret står. Mellom skipet og koret er det ofte en portal og noen trinn. Dette er et symbol på at jord og himmel henger sammen. I noen kirker er skip og kor bygd sammen til ett stort rom. Det er et enda sterkere uttrykk for at jord og himmel hører sammen. «Himmelens port» og «himmelstigen» er urgamle forestillinger i Bibelen.

Jakob kom til et sted der han ble natten over, for solen hadde gått ned. Han tok en av steinene på stedet og la den under hodet. Så la han seg til å sove.

Da hadde han en drøm: Se, en stige var reist på jorden, og toppen av den nådde til himmelen. Og se, Guds engler gikk opp og gikk ned på den. Da sto Herren foran ham. Han sa: «Jeg er Herren, din far Abrahams og Isaks Gud. Den jorden du ligger på, vil jeg gi til deg og din ætt. Din ætt skal bli som støvet på jorden. Du skal bre deg ut mot vest og øst, mot nord og sør, og i deg og din ætt skal alle slekter på jorden velsignes. Se, jeg vil være med deg og bevare deg overalt hvor du går, og føre deg tilbake til dette landet.

Da våknet Jakob av søvnen og sa: «Sannelig, Herren er på dette stedet, og jeg visste det ikke!» Han ble redd og sa: «Hvor skremmende dette stedet er! Dette må være Guds hus, her er himmelens port.»

Om morgenen sto Jakob tidlig opp. Han tok steinen han hadde hatt under hodet, og reiste den som en støtte. Så helte han olje over den. Han kalte stedet for Betel. (1. Mos 28,10–19)

Les gjerne hele fortellingen i Første Mosebok, kapitlene 27 og 28. I en kirke er det også bilder og symbol. Se på treet og korset i bildet på nerste side. Jesus brukte flere ganger et tre som et bilde på seg selv og disiplene. I et tre er det også sammenheng mellom greinene, stammen og røttene.

Jesus sa: «Jeg er det sanne vintre, og min Far er vinbonden. Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort, og hver grein som bærer frukt, renses han så den skal bære mer. ... Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg og jeg i ham, bærer mye frukt. For uten meg kan dere ingen ting gjøre. (Joh 15,1–5)

Gudstjeneste

En gudstjeneste har fire deler.
Her i boka kaller vi disse delene

- VEIEN INN
- ÅPENT HUS
- HEMMELIG ROM
- VEIEN VIDERE

De tre første delene tilsvarer også hvert sitt rom i kirken, våpenhuset, skipet og koret.
Også den fjerde delen – VEIEN VIDERE – kan vi tenke på som et stort rom der vi kan tjene Gud hele uka på vår egen måte.

Alle delene av gudstjenesten bindes sammen av klokkeklang, musikk og sang.

GUDSTJENESTEN HAR FIRE DELER.

Mye av det som skjer i kirken kan du også se i appen VEIEN.
VEIEN kan lastes ned gratis fra App Store og Google Play.

I ET SKUR VED BETLEHEM

T: J. Bell / G. Maule
O: Hans-Olav Mørk
M: Irsk folketone

I et skur ved Bet - le - hem, gjemt i Jo - sefs
stor - re trøy - e, lå Guds dy - re - ba - re Ord
som et ny - født barn i høy - et. Og vi ser:
Gud er god. Han er her når vi syn - ger,
han gir liv, lek og lat - ter, him - mel ri - kets
skjul - te skat - ter. Og vi ser: Gud er god.

Han fikk se et folkehav
uten håp og uten føde,
og Guds dyrebare Ord
mettet alle i det øde.
Og vi ser: Gud er god.
Refreng

Skjult av hagens mørke
trær sto soldater for å ta ham,
og Guds dyrebare Ord
bar det korset verden ga ham.
Og vi ser: Gud er god.
Refreng

Gjennom hagens klare dugg,
som i jordens første morgen,
brøt Guds dyrebare Ord
ut av tomheten og sorgen.
Og vi ser: Gud er god.
Refreng

Veien inn

Gudstjenesten begynner med tre slag i en kirkeklokke. Noen ganger er det en prosesjon. Presten og noen av de andre som skal være med, går opp midtgangen og frem til alteret.

En prosesjon er et symbol på sammenhengen mellom livet vårt og gudstjenesten. Nå møtes vi. Her hører vi til.

Vi samles «... i Faderens og Sønnens og den Hellige Ånds navn».

SAMLINGSBØNN

Gud, vi er kommet inn i ditt hellige hus for å ta imot det du vil gi oss.
Lukk nå opp våre hjerter, så vi kan fornyes i troen på deg.

SYNDSBEKJENNELSE *

Gud, vær meg nådig!

Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste

– med tanker og ord, med det jeg har gjort, og med det jeg har forsømt.

Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld. Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.

KYRIE

Kyrie eleison. Gud vår Far, miskunne deg.

Kriste eleison. Herre Krist, miskunne deg.

Kyrie eleison. Hellig Ånd, miskunne deg.

GLORIA

Forsanger: Ære være Gud i det høyeste

Alle: og fred på jorden blant mennesker
som Gud har glede i.

Vi lover deg, vi priser deg,

vi tilber deg, vi opphøyer deg

Amen.

* Syndsbekjennelsen kan også flyttes til forbønnen etter preken. Se side 26.

LYSET I VERDEN

På alteret brenner to lys. "Ingen har noen gang sett Gud, men den enbårne, som er Gud, og som er i Fars favn, han har vist oss hvem han er." Det er Johannes som skriver dette i sitt evangelium. Jesus viser oss hvem Gud er. *

Dette er også det viktigste i gudstjenesten: Evangeliet om Jesus viser oss hvem Gud er. Til slutt lyser presten velsignelsen: "... Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig. Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred."

I Bibelen finnes flere fortellinger der Gud snakker med mennesker ansikt til ansikt, som om han var et menneske. Men samtidig er Gud skjult og ukjent. Da Mosers spurte hvem han er, fikk han bare dette svaret: "Jeg er den jeg er". Guds navn skjuler seg også bak de fire konsonantene JHWH. Uten vokaler kan navnet verken bli sagt eller hørt. **

Etter at Jakob hadde drømt om himmelstigen, bygde han et alter og sa: «Hvor skremmende dette stedet er! Dette må være Guds hus, her er himmelens port.» Også gjeterne på Betlehemsmarken ble reddet da de så en engel om natten. Men engelen sa til dem: «Frykt ikke. Se, jeg forkynner dere en stor glede, en glede for hele folket. I dag er det født dere en frelser i Davids by; han er Messias, Herren». Da hørte de englesangen: «Gloria in excelsis Deo». ***

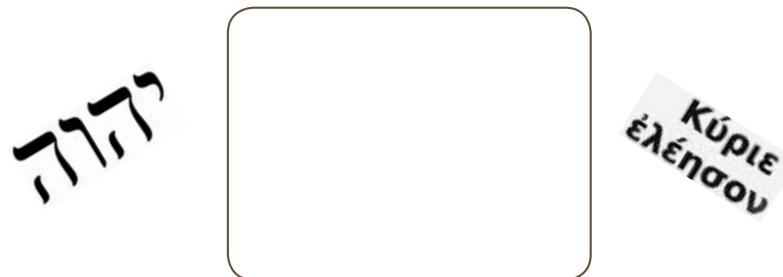
GLORIA

«Ære være Gud i det høyeste og fred på jorden ... ». Gjennom 2000 år har denne englesangen vært en del av gudstjenesten. Jesus delte hemmeligheten om "Gud i det høyeste..." med folket og disiplene. Hemmeligheten er så enkel at et barn kan begripe den, og så viktig at voksne alltid vil streve for å forstå den. Guds hemmelighet er livets hemmelighet.

KYRIE

"Kyrie eleison! Herre, ha barnhjertighet med meg!" Den blinde tiggeren Bartimeus hørte at Jesus kom forbi. Han ropte og ropte, helt til han ble hørt. Jesus ga ham synet igjen. Det som skjedde ble også en lignelse: Vi kan se hvem Gud er.

Hvilke bilder av Gud eller tanker om Gud har du?

* Joh 1,18. Les gjerne hele avsnittet Joh 1,1-18

** 2 Mos 3,11-15: "Jeg er" / Jes 6,3: "JHWH Sebaot".

*** Se også s.10 / Om englesangen ved Betlehem: Luk 2,8-14

Den mørke gåten

Ingen ting er så misforstått som ordet «arvesynd». Ingen arver sine foreldres eller sine forfedres synder. Det opprinnelige latinske uttrykket "peccatum originale", kan like gjerne oversettes med «opprinnelig synd» eller «ursynd».

Over alt og til alle tider har mennesker en uforklarlig evne til å ødelegge for seg selv og for andre. På samme måte som vi opplever godhet, tillit og kjærlighet, finnes det også egoisme, mistro og ondskap i verden. Det er dette fortellingen om Adam og Eva i Edens hage handler om.

Gud formet mennesket av støv fra jorden og blåste sin livspust inn i menneskets nese. Slik ble mennesket ble en levende skapning. Så plantet Gud en hage og satte mennesket til å dyrke hagen.

Men dette er bare begynnelsen av fortellingen. Den fortsetter med syndefallet.

Slangen fristet mennesket til å bryte det eneste budet Gud hadde gitt: "Du kan spise av alle trær i hagen. Men av treet til kunnskap om godt og ondt må du ikke spise. Den dagen skal du dø."

"Dere skal slett ikke dø," sa slangen. "Gud vet at den dagen dere spiser av frukten, vil øynene deres bli åpnet, og dere vil bli som Gud og kjenne godt og ondt!"

Da spiste de, ... og så begynte de å skyld på hverandre.

Gud ropte på mannen og sa: «Hvor er du?»

Han svarte: «Jeg hørte lyden av deg i hagen og ble redd fordi jeg er naken, og jeg gjemte meg.»

Da sa han: «Hvem har fortalt deg at du er naken? Har du spist av det treet jeg forbød deg å spise av?»

Mannen svarte: «Kvinnen som du ga meg å være sammen med, hun ga meg av treet, og jeg spiste.»

Herren Gud spurte kvinnen: «Hva er det du har gjort?»
Kvinnen svarte: «Slangen narret meg, og jeg spiste.»

... Herren Gud sendte mennesket ut av Edens hage for å dyrke jorden, som det var tatt av. Han drev mennesket ut, og øst for Edens hage satte han kjerubene og det flammende sverdet som svinges uten stans. De skulle vokte veien til livets tre. (1 Mos , kap 3)

Tenk om fortellingen hadde hatt en annen slutt?

Tenk om Adam hadde svart "Ja, jeg åt. Jeg skjønte at det var galt. Kan du tilgi meg?"

Tenk om Eva hadde sagt: "Jeg ville det også. Unskyld. Nå har jeg lært."

SYNDSBEKJENNELSE OG FORSAKELSE

Kristen tro hjelper oss å snakke ærlig om livet. Alle kan ha noen synder å bekjenne. Når vi leser bekjennelsen høyt sammen i gudstjenesten, kan jeg tenke på min egen synd i stillhet, uten å bli brennemerket eller blikket av andre.

Når det er dåp, leser vi også "forsakelsen" før trosbekjennelsen. Å forsake betyr å si: nei, takk – også til det som ser fristende ut ved første blick. Ingen av oss vet hvilke utfordringer som ligger foran oss, men vi kan velge å vende oss mot en nådig Gud.

*"Jeg forsaker djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen.
Jeg tror på Gud Fader, den allmektige, himmelens og jordens skaper..."*

Bibelen gir ingen endelig løsning på det gode og det vonde, men forteller at Gud kan elske og tilgi vanlige, ufullkomne mennesker. Dersom vi fjerner Gud og djevel fra fortellingen om mennesket, kan vi begynne å tro at det er vi selv som burde være perfekte – vår egen gud – og at det er noen andre som er de onde.

SMÅ OG STORE SYNDER

Ingen er perfekt. Derfor må vi øve oss på å skille mellom rett og galt.

Noen ganger er det enkelt, andre ganger må vi tenke nøye på konsekvensene av valgene vi tar.

Skriv eller tegn et eksempler på onde og gale ting som skjer.

Tenk både på noe som kan skje ved et uhell eller en tilfældighet, og det som må være en utspekulert ond handling, gjort med vitende og vilje.

Åpent hus

I andre del av gudstjenesten leser vi en eller flere tekster fra Bibelen. Det skal alltid leses fra ett av evangeliene:

- Evangeliet etter Matteus
- Evangeliet etter Markus
- Evangeliet etter Lukas
- Evangeliet etter Johannes.

Et evangelium er et skrift som forteller om Jesu liv. De fire evangeliene har samme innhold, men de er skrevet ned og fortalt på fire ulike måter.

Ordet "evangelium" er gresk og betyr "god nyhet" / "godt budskap".

Evangeliene ble ikke skrevet for at folk skulle lese dem.
Evangeliene ble skrevet for at folk skulle høre.
Folk flest var analfabeter og kunne ikke lese.

Tekstene ble lest høyt når de kristne møttes hjemme hos hverandre.
I kirken har denne tradisjonen overlevd. Vi leser fortsatt høyt fra Bibelen. Så lytter vi til en preken.

Budskapet blir forkynt på nytt for oss her og nå.

STREKTEGNING

På de neste sidene følger tre miniprekener.

- "Jesus selv er budskapet"
- "Tro og fornuft"
- "Tro og tillit"

Her forteller en voksen stemme noe om bibel og kristen tro.
Men kanskje dette er tre svar på feil spørsmål?
Les bibeltekstene på disse sidene og finn dine egne svar.
Les gjerne teksten høyt for deg selv.

- Side 19: Hva ville du spurt Jesus om?
- Side 21: Hva vet du at du tror?
- Side 23: Har du et spørsmål om noe i Bibelen?

Jesus selv er budskapet

I de fire evangeliene brukes flere titler og navn om Jesus: Messias, Menneskesønnen, Den høyestes Sønn eller bare Sønnen. Lukas forteller at Jesus overrasket familie og gamle naboer da han kom til hjembyen Nasaret og hold en preken der. Han ble både berømt og omdiskutert.

Jesus kom også til Nasaret, hvor han var vokst opp, og på sabbaten gikk han inn i synagogen, slik han pleide. Da han reiste seg for å lese, rakte de ham profeten Jesajas bok. Han åpnet bokrullen og fant stedet der det står skrevet:

Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg
til å forkynne et godt budskap for fattige.
Han har sendt meg for å rope ut
at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen,
for å sette undertrykte fri
og rope ut et nådens år fra Herren.

Så rullet han bokrullen sammen, rakte den til synagogetjeneren og satte seg. Alle i synagogen stirret spent på ham. Han begynte da med å si: «I dag er dette skriftordet blitt oppfylt mens dere hørte på.» Alle roste ham og undret seg over nådeordene som kom fra hans munn. «Er ikke dette Josefs sønn?» spurte de. (Luk 4,16–22)

STREKTEGNING

Si bare et ord,
så vil gutten bli
helbredet!

(HJELP!)

romersk soldat (m/syk tjener) Luk 7,1-10
Kvinne som rørte ved kappen hans
"bare snakkebobler"
Hvem er min neste Luk 10,25-37
La meg få synet: Luk 18,35-43

Tro og vitenskap

Det er ikke gammeldags å tro på Gud. Men både religionene og alt vi vet om verden har utviklet seg gjennom historien.

I gamle dager ble sol og måne, lyn og torden, forklart med religion. Når gudene var sinte, ble det tordenvær. På finværsdager kjørte solguden med hest og vogn over himmelen.

I noen kulturer ble oxen tilbudt som en gud. En okse er sterkere enn et menneske. De to hornene ligner også på månen høyt oppe på himmelen, som veksler mellom «ny» og «ned». Sol og måne deler tiden i natt og dag, uker og måneder, sommer og vinter.

Men folk i gamle dager var ikke enkle og dumme. De religiøse forklaringene utviklet seg hele tiden. Greske filosofer, jødiske skriftlærde og kristne teologer var sin tids vitenskapsmenn. Det er deres tanker og forklaringer som har utviklet seg til vår tids vitenskap.

Vitenskap og tro utfyller hverandre. Med vitenskapene undersøker vi det som skjer i naturen, og ser hvordan verden henger sammen. Troen gir oss et rom der vi kan stille det store spørsmålet. Hvorfor er vi til?

Fortellingen nedenfor handler ikke bare om at Jesus kunne helbrede. Det handler også om at noen ville hjelpe en syk venn.

Da kom det noen menn som bar en lam mann på en bære. De forsøkte å bære ham inn og legge ham ned foran Jesus. Men fordi det var uråd å få ham inn på grunn av trengselen, gikk de opp på taket, fjernet noen takstein og firte ham ned på båret, midt foran Jesus.

Da Jesus så deres tro, sa han: «Venn, syndene dine er deg tilgitt.» Men de skriftlærde og fariseerne tenkte straks: «Hva er dette for en, som spotter Gud? Hvem andre kan tilgi synder enn Gud alene?»

Jesus visste hva de tenkte, og sa til dem: «Hva er det for tanker dere går med i hjertet? Hva er lettest å si: 'Syndene dine er deg tilgitt' eller: 'Stå opp og gå'? Men for at dere skal vite at Menneskesønnen har makt på jorden til å tilgi synder» – og nå vendte han seg til den lamme – «så sier jeg deg: Stå opp, ta båret din og gå hjem!»

Og straks reiste mannen seg foran øynene på dem, tok båret han hadde ligget på, og gikk hjem mens han lovpriste Gud.

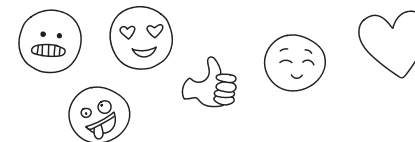
Alle ble helt ute av seg av undring og priste Gud. De ble grepet av frykt og sa: «I dag har vi sett det utrolige!» (Luk 5,17–26)

JEG TROR AT JEG VET

Også kristne «tror på» vitenskapen. Vi spør meteorologene om været, og vi går til legen når vi blir syke. Men den religiøse troen gir oss hjelp til å leve, også når vi ikke blir friske. Tro gir oss noen andre briller til å se den samme virkeligheten med, et annet perspektiv.

JEG VET AT JEG TROR

Les gjennom setningene nedenfor. Tegn noen emoji'er ved hver setning, slik du synes de passer.

JEG TROR AT LIVET ER MER ENN MATEN OG KLÆRNE.

JEG TROR DET BLIR REGN I MORGEN.

JEG VET AT JEG BØR BRUKE STØVLER.

JEG VET AT TO PLUSS TO ER FIRE.

JEG VET AT VENNER ER VIKTIG.

JEG TROR JEG KAN TÅLE LITT MOTGANG.

JEG VET AT JESUS HAR LEVD.

JEG TROR DET MÅ FINNES EN GUD.

JEG VET AT ALLE TRENGER MAT OG KLÆR.

JEG VET AT JEG EN DAG SKAL DØ.

Tro og tillit

Det vesle ordet «tro» har flere betydninger.

- Å tro kan bety å anta: Jeg tror det må finnes en gud.
- Tro kan også være en personlig bekreftelse av fakta: Jeg tror at fortellingene om holocaust under andre verdenskrig er sann.
- Men aller viktigst; tro handler om tillit: Jeg tror på deg.

Denne betydningen ser vi også i uttrykkene «å betro seg» til noen, og «å ha tiltro» til noen.

Den rike Sakkeus hadde mange penger, men ingen venner.

Da Jesus kom til byen, klatret Sakkeus opp i et tre for å få et glimt av ham.

Denne dagen fikk Sakkeus noen å betro seg til.

Jesus kom inn i Jeriko og dro gjennom byen. Der var det en mann som het Sakkeus. Han var overtoller og svært rik. Han ville gjerne se hvem Jesus var, men han kunne ikke komme til for folkemengden, for han var liten av vekst. Da løp han i forveien og klatret opp i et morbærtre for å få se ham på et sted hvor han måtte komme forbi. Og da Jesus kom dit, så han opp og sa til ham: «Sakkeus, skynd deg og kom ned! For i dag må jeg ta inn hos deg.» Han skyndte seg da ned og tok imot ham med glede. Men alle som så det, murret og sa: «Han har tatt inn hos en syndig mann.»

Men Sakkeus sto fram og sa til Herren: «Herre, halvparten av alt jeg eier, gir jeg til de fattige, og har jeg presset penger av noen, skal de få firedobbelt igjen.» Da sa Jesus til ham: «I dag er frelse kommet til dette huset, for også han er en Abrahams sønn. For Menneskesønnen er kommet for å lete etter de bortkomne og berge dem.» (Luk 19,1–10)

DINE EGNE SPØRSMÅL

Velg en av bibeltekstene foran, eller noe annet fra Bibelen.

Velg noe du vil spørre om eller si noe om.

Tenk først over hva slags spørsmål eller kommentar du har:

- Fakta-spørsmål om Bibelen.
- Noe du synes er fint.
- Noe som er vanskelig å tro på.
- Din egen mening om innholdet.
- Dine tanker om hva dette kan bety for oss her og nå.
- Noe du kan be til Gud om.

Bibeltekst: _____

Min kommentar / mitt spørsmål:

Trosbekjennelse

Etter prekenen følger trosbekjennelsen.

Den inneholder tre deler, om Gud, Jesus og Den hellige ånd.

Andre del er et sammendrag av fortellingene om Jesus.

Dette er sentrum og utgangspunkt for hele trosbekjennelsen.

Vi bekjenner troen på Gud og Den hellige ånd slik Jesus forkynte det.

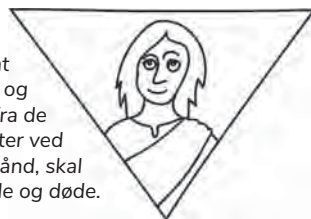
- Jesus hadde lært disiplene å kalle Gud «Abba», som betyr «pappa».
- Jesus hadde lovt å være med dem med sin Ånd alle dager «... inntil verdens ende».

Slik fikk hele trosbekjennelsen innhold og form.

Jeg tror på Gud Fader,
den allmektige,
himmelens
og jordens
skaper.

Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne
sønn, vår Herre, som ble unnfanget ved
Den hellige ånd, født av jomfru Maria, pint
under Pontius Pilatus, korsfestet, død og
begravet, fór ned til dødsriket, stod opp fra de
døde tredje dag, fór opp til himmelen, sitter ved
Guds, den allmektige Faders høyre hånd, skal
derfra komme igjen for å dømme levende og døde.

Jeg tror på Den hellige ånd,
en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn,
syndenes forlatelse,
legemets opp-
standelse og
det evige liv.
Amen

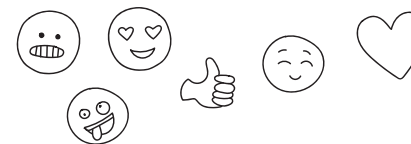
Se mer om sammenheng og innhold i Bibelen på side 56-61,
i kapitlene "Det store eventyret", "Hva er sant?" og "Boken og bøkene".

EN HELLIG OG ALLMINNELIG KIRKE

Les gjennom forklaringene til den tredje del av trosbekjennelsen nedenfor.

Hva synes du er det fineste som skjer i en "hellig, allmenn kirke"?

Tegn noen emoji'er
slik du synes de passer.

JEG TROR PÅ DEN HELLEGE ÅND ...

... EN HELLIG, ALLMENN KIRKE

Jeg hører til i Guds verden selv om jeg ikke er perfekt.

... DE HELLIGES SAMFUNN

Kirken er et stort fellesskap på tvers av alder og interesser,
nasjonalitet og sosial status, kjønn og seksuell identitet.

... SYNDENES FORLATELSE

Gud tilgir oss og frelser oss fra den makten synden har over oss.
Jeg kan tilgi andre, og jeg kan selv våge å be om tilgivelse.

... LEGEMETS OPPSTANDELSE

Også når jeg en dag skal dø, får jeg være meg selv som kropp
og sjel. Jeg må ikke bli en annen gjennom reinkarnasjon.
I dåpen er jeg allerede født på nytt.

... OG DET EVIGE LIV

Det evige liv er en gave, noe annet enn det vi kan prestere.
Dette gir meg ro og trygghet her og nå.

Å synge troen

Sangen og musikken binder hele gudstjenesten sammen. Selv om du ikke greier å begripe alle ordene fra Bibelen eller i en preken, kan du låne ord og toner fra salmer og liturgi, og kjenne igjen dine egne tanker, din tro og din tvil.

Noen liker salmene best. Her er det rim og rytme. "Påskemorgen slukker sorgen". For noen blir bønnene og lovsangen i liturgen det viktigste. En salmetekst fra 1800-tallet kan virke fjern, men liturgien er tidløs. "Hellig, hellig, hellig, er Herren Sebaot."

Dagens salmebok ble revidert i 2013, og inneholder gamle og nye sanger i mange stilarter. En salme er ikke tenkt som solosang. Innholdet kan være forkynnelse, men teksten skal også inneholde hverdagserfaringer som vi kan kjenne oss igjen i.

KIRKEMUSIKK

Musikken har også sin egen verdi. Livet lever bak ordene. Det er godt å kjenne at jeg er en del av Guds store verden. Lyset og mørket, fargene og formene, vinden og regnet, rytmen og musikken. Kirkemusikk er også mer enn bare orgel og klassiske instrument. Mens kristne i Norge på 1800-tallet brente hardingfeler og samiske rune-bommer, oppdaget våre kristne søsken i Afrika og Amerika dansen i Bibelen. Da Moses førte folket ut av Egypt, tok Mirjam en tromme i hånden, og alle kvinnene fulgte etter henne, slo på tromme og danset. (2 Mos 15,19–21)

MESSER OG ORATORIER

Mange store komponister har skrevet kirkemusikk som stadig blir fremført i kirker og konserthus. En MESSE inneholder musikk til de fem delene i gudstjenesten:

- Kyre
- Glora
- Credo (trosbekjennelsen)
- Sanctus
- Agnus Dei

Et ORATORIUM ligner på en opera eller en musikal med innhold fra Bibelen. Mest kjent er Händels "Messias" og Bachs "Juleoratorium". Rockeoperaen "Jesus Christ Superstar" fra 1971 ble omdiskutert fordi den ikke tok med Jesu oppstandelse.

DIN EGEN STEMME

Sangen og musikken er analog slik hele gudstjenesten er det. Musikken skjer her og nå, den er noe virkelig, men ligner også på noe annet som vi kan kjenne igjen. Musikken ligner ikke bare på fuglesang eller en soloppgang, på storm eller torden. Sang og musikk ligner på vår egen stemme og dine egne hjerteslag. Derfor kan salmesang også være vuggesang og sang i dusjen.

Mennesker som mister hukommelse og kognitive ferdigheter på grunn av sykdom, kan fortsatt huske musikk og sanger de har lært. Selv om vi glemmer alt annet, kan vi kjenne igjen en sang.

PÅSKEMORGEN

T: N.E.S.Grundtvig
M: L.M.Lindeman

Pås - ke - mor - gen sluk - ker sor - gen, sluk - ker sor - gen til
e - vig tid; den har oss gi - vet ly - set og li - vet,
ly - set og li - vet i dag - ning blid. Pås - ke - mor - gen
sluk - ker sor - gen, sluk - ker sor - gen til e - vig tid.

Redningsmannen er oppstanden,
er oppstanden i morgengry!
Helvede greder, himlen seg gleder,
himlen seg gleder med lovsang ny.
Redningsmannen er oppstanden,
er oppstanden i morgengry!

Sangen toner, vår forsoner,
vår forsoner til evig pris;
han ville bløde for oss å møte,
for oss å møte i paradiset.
Sangen toner, vår forsoner,
vår forsoner til evig pris.

Forbønn

Etter preken og trosbekjennelsen følger menighetens forbønn.
I noen kirker er også syndsbejennelsen flyttet hit fra gudstjenestens begynnelse.

- Alle: Gud, vær meg nådig!
Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste
– med tanker og ord, med det jeg har gjort, og med det jeg har forsømt.
Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld. Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.
- Prest: Så høy som himmelen er over jorden, så veldig er hans miskunn over dem som frykter ham. Så langt som øst er fra vest, tar han syndene våre bort fra oss. (Sal 103,11–12)
- Leder: La oss be for kirken og verden.
Noen andre enn presten kan lede bønnene. Menigheten svarer etter hver bønn.
- Leder: La oss be for jordens folk og nasjoner.
Vi ber for/om... / takker for... (Her nevnes konkrete ting)
- ... Gud, vi ber.
Alle: "Herre, hør vår bønn" (eller et annet bøttesvar)
- Leder: La oss be for vårt land og folk.
Vi ber for/om... / takker for...
- Alle: Bøttesvar
Leder: La oss be for den verdensvide kirke og kirken i vårt land.
Vi ber for/om... / takker for...
- Alle: Bøttesvar
Leder: La oss be for vår menighet og stedet hvor vi bor.
Vi ber for/om... / takker for...
- Alle: Bøttesvar
Leder: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.
(Stille bønn)
- Leder: I dine hender, Gud, legger vi alt og alle vi nå har bedt for, i Jesu Kristi navn.
Alle: Menighetssvar
Amen

Etter forbønnen kan det også være en kort minnestund for dem som det er holdt gravferd for siden forrige gudstjeneste.

Hemmelig rom

Den tredje delen av gudstjenesten er nattverden. Alterbordet er dekket. «Kom, for alt er gjort ferdig,» sier presten.

Dette vesle måltidet har et stort innhold. Dette kan du oppleve når du går frem og deltar sammen med de andre.

NATTVERDLITURGI

Prest: Herren være med dere.

Alle reiser seg: **Og med deg være Herren.**

Prest: Løft deres hjerter.

Alle: **Vi løfter våre hjerter til Herren.**

Prest: La oss takke Herren vår Gud.

Alle: **Det er verdig og rett.**

INNLEDENDE LOVPRISNING – PREFASJON

Prest: Gode Gud, du har skapt oss og kalt oss ved navn.
Du åpner din hånd og metter alt som lever med det gode.
Sammen med din menighet i himmelen og på jorden
lovsynger vi ditt hellige navn.

HELLIG – SANCTUS *

Alle: Hellig, hellig, hellig, er Herren Sebaot.

All jorden er full av din herlighet. Hosianna i det høyeste.

Velsignet være han som kommer i Herrens navn.

Hosianna i det høyeste.

Prest: Vi takker deg for Jesus Kristus, vår frelser.

Han er det levende brød som kommer ned fra himmelen og gir verden liv.

Vi ber deg: Send din Ånd over oss og disse gaver,
så vi kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

INNSTIFTELSESORDENE – VERBA

Prest: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt,
tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis!
Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg.
Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa:
Drikk alle av det! Dette beger er den nye pakt i mitt blod,
som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte
som dere drikker det, til minne om meg.

TROENS MYSTERIUM

Prest: Stort er troens mysterium.

Alle: **Kristus døde.**

Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.

Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

Prest: Sammen med alle dine barn ber vi den bønn
som din Sønn har lært oss:

VÅR FAR I HIMMELEN

Alle: **Vår Far i himmelen!**

La navnet ditt helliges.

La riket ditt komme.

La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.

**Gi oss i dag vårt daglige brød,
og tilgi oss vår skyld, slik også vi tilgir våre skyldnere.**

**Og la oss ikke komme i fristelse,
men frels oss fra det onde.**

**For riket er ditt
og makten og æren i evighet.
Amen.**

* Denne lovprisningen er hentet fra Bibelen.
Jes 6,1–8 og Matt 21,9.

NÅR VI DELER

Amerikansk Spiritual
O: L.Å. Lundberg
S. Ellingsen

Når vi de - ler det brød som du oss gir, når vi
de - ler det brød som du oss gir, blir vår
natt vendt til dag i din kjær - ig-hets sol - opp -
gang. Å, Je - sus, du er vårt liv

Når vi deler den vin som du oss gir,
når vi deler den vin som du oss gir,
blir vår natt vendt til dag
i din kjærlighetssoloppgang.
Å, Jesus, du er vårt liv.

Når vi lovsynger deg omkring ditt bord,
når vi lovsynger deg omkring ditt bord,
blir vår natt vendt til dag
i din kjærlighetssoloppgang.
Å, Jesus, du er vårt liv.

FREDSHILSEN – PAX

Prest: Guds fred være med dere.

Alle: Guds fred være med deg.

BRØDSBRYTELSE

Prest: Brødet som vi bryter, gir oss del i Kristi kropp.

Fordi det er ett brød, er vi alle én kropp.

DU GUDS LAM – AGNUS DEI *

Alle: Du Guds Lam, som bærer verdens synder, miskunne deg over oss.

Du Guds Lam, som bærer verdens synder, miskunne deg over oss.

Du Guds Lam, som bærer verdens synder, gi oss din fred.

MÅLTIDET

Prest: Kom, for alt er gjort ferdig.

Kristi kropp, gitt for deg.

Kristi blod, gitt for deg.

STREKTEGNING

Du kan også komme frem og bli velsignet uten å ta imot brød og vin.

Dette viser du ved å legge høyre hånd på brystet.

AVSLUTNING AV MÅLTIDET

Prest: Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus

har nå gitt oss sin kropp og sitt blod

som han gav til soning for alle våre synder.

Han styrke oss og holde oss oppe i en sann tro

til det evige liv. Fred være med dere.

TAKKEBØNN

Trofaste Gud, du som i dåpen har gitt oss barnekår

og gjort oss til arvinger i ditt rike. Vi takker deg for dette måltidet,

hvor du har gitt oss syndenes forlatelse og fornyet oss

i troen på dine løfter. Vi ber deg: Styrk oss ved din Ånd

til vitnesbyrd og tjeneste.

* Utrykket "Guds lam" brukes om Jesus i Det nye testamente.

Se mer om dette i Apg 8,26-38 og på side 66 her i boka.

Det siste måltid

Ordet "nattverd" betyr nattmat. Opprinnelsen til vår nattverd søndag formiddag er Jesu siste måltid sammen med disiplene skjærtorsdag kveld. De feiret den jødiske påskefesten til minne om at Moses hadde ført folket ut av Egypt. Et lam ble kjøpt og slaktet som et offer. Vinen var et tegn på en ny og bedre fremtid.

På palmesøndag hadde Jesus iscenesatt seg selv som ydmyk konge, da han red inn i Jerusalem på et esel. Folk tok imot ham med jubel. Men byens ledere hadde allerede begynt å legge planer om å rydde ham av veien. I dagene frem mot påskefesten var Jesus i tempelet og lærte folket.

Til påskemåltidet som han planla for disiplene, hadde han leid et eget rom i et vertshus.

Da tiden var inne, tok Jesus plass ved bordet sammen med apostlene. Og han sa til dem: «Jeg har lengtet inderlig etter å spise dette påskemåltidet med dere før jeg skal lide. For jeg sier dere: Aldri mer skal jeg spise påskemåltidet før det er blitt fullendt i Guds rike.» Så tok han et beger, ba takkebønnen og sa: «Ta dette og del det mellom dere. For jeg sier dere: Fra nå av skal jeg aldri mer drikke av vintreets frukt før Guds rike er kommet.»

Så tok han et brød, takket og brøt det, ga dem og sa: «Dette er min kropp, som gis for dere. Gjør dette til minne om meg.» På samme måte tok han begeret etter måltidet og sa: «Dette begeret er den nye pakt i mitt blod, som blir utøst for dere.»

"Men se: Han som forråder meg, har hånden her på bordet sammen med meg. For Menneskesønnen går bort, slik det er bestemt. Men ve det mennesket som forråder ham!" Da begynte de å trette om hvem av dem det kunne være som skulle gjøre dette. (Luk 22,14–23)

STREKTEGNING

KORSET

Samme natt ble Jesus arrestert. Tidlig neste morgen ble Det høye råd ved tempelet innkalt til hastemøte. De var redde for at folkemengden som hadde kommet til byen for å feire påske, ville gjøre opprør for å støtte Jesus.

"Det er bedre at ett menneske dør for folket enn at hele folket går til grunne", hadde øverstepresten Kaifas sagt. Derfor ble Jesus arrestert og anklaget for blasfemi. Så overgav de ham til den romerske landshøvdingen Pilatus. Det var bare han som kunne dømme noen til døden.

Slik gikk de gamle profetiene i oppfyllelse. Jesu død ble et sonoffer for folket.

Slik gikk også Jesu egne ord fra kvelden før i oppfyllelse: "Dette er min kropp som, gis for dere".

SAKRAMENT

Når vi feirer nattverd og deler brød og vin, minnes vi Jesu siste måltid og hans død på korset. Når kirken husker Jesus på denne måten, får hans død ny betydning her og nå. Det som skjedde én gang da, skjer igjen nå.

Kristi kropp, gitt for deg.

Kristi blod gitt for deg.

Ordet "sakrament" betyr en hellig ting eller en hellig handling.

Brødet og vinen er vanlig brød og vin, ... ja, brødet er ofte bare et lite kjeks.

Det er ordene om brødet og vinen som gjør måltidet til et stort sakrament.

DÅP OG NATTVERD

I Den norske kirke (en evangelisk-luthersk kirke) er det nattverden og dåpen som er sakrament. Det er disse to ritualene som går tilbake til Jesu egne ord og befaling.

Det fine med et sakrament er at vi kan gjøre disse handlingene og oppleve mening med dem, selv om vi ikke kan forstå det som skjer fullt ut eller forklare det for andre. Vi kan tro med kroppen, ikke bare med hodet og forstanden.

Et nytt måltid

Nattverden ligner også på et måltid som to av Jesu følgere fikk oppleve etter Jesu død langfredag. Nå hadde de forlatt Jerusalem. De var redde og forvirret.

På veien kommer de i snakk med en fremmed, og de forteller hva som har skjedd med Jesus. "Og vi som hadde håpet at det var han som skulle befri Israel". Da begynner den fremmede å forklare hva profetene har skrevet om Messias: at han måtte lide alt dette.

De nærmet seg nå den landsbyen de skulle til, og han lot som han ville dra videre. Men de ba ham inntrengende: «Bli hos oss! Det lir mot kveld, og dagen heller.» Da gikk han med inn og ble hos dem. Og mens han satt til bords med dem, tok han brødet, ba velsignelsen, brøt det og ga dem. Da ble øynene deres åpnet, så de kjente ham igjen. Men han ble usynlig for dem.

De sa til hverandre: «Brant ikke hjertet i oss da han talte til oss på veien og åpnet skriftene for oss?» Og de brøt opp med en gang og vendte tilbake til Jerusalem. Der fant de alle de elleve og vennene deres samlet, og disse sa: «Herren er virkelig reist opp og har vist seg for Simon.» Så fortalte de to om det som hadde hendt på veien, og hvordan de hadde kjent ham igjen da han brøt brødet. (Luk 24, 28–31)

Slik ble nattverden ikke bare en påminnelse om at Jesus døde for folket på langfredag. Vi feirer at Gud er sterkere enn døden.

Stort er troens mysterium.

Kristus døde.

Kristus stod opp.

Kristus skal komme igjen.

Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

DET STORE GJESTEBUDET

Det er ikke tilfeldig at Jesus ba disiplene huske ham med et måltid. Rundt bordet hører vi til. På bordet står det vi trenger for å leve. I flere lignelser hadde Jesus fortalt dem om måltid og fellesskap. I gleden og festen kjenner vi at livet er en gave. I nattverden feirer vi at denne gaven er fra Gud.

Jesus gjorde ikke forskjell på folk. Han gikk på besøk uten hensyn til sosiale rang eller moralsk standard. Fariseerne murret: «Hvorfor spiser og drikker dere sammen med tollere og syndere?» Men Jesus svarte dem: «Det er ikke de friske som trenger lege, men de syke.»

Jesus gjorde også sitt første under i et bryllup. Maria kom til ham og sa: "De har ikke mer vin". Da bad Jesus tjenerne bære inn et kar med vann og servere. Da de øste opp, var vannet blitt til den beste vin!

En gang forvandlet også Jesus ødemarken til et festmåltid for fem tusen sultne følgere. Disiplene hadde greid å skaffe fem brød og to fisker. Jesus løftet blikket mot himmelen og velsignet maten. Så delte de ut og det ble mer enn nok.

Her er noen fortellinger fra Lukasevangeliet og Apostlenes gjerninger om mat, fest og fellesskap. Les noen av fortellingene og se hvem gjestene er.

Luk 5,27–32: Hjemme hos Levi

Luk 7,36–50 Inntrengeren

Luk 9,10–17 Underet i ødemarken

Luk 14,15–24 Gjestene som ikke ville komme

Luk 15,11–31 To bortkomne brødre

Apg 6,1–7 Konflikt i Jerusalem

Veien videre

Dette er den fjerde og siste delen av gudstjenesten.

Dette rommet kan vi også kalle liturgien etter liturgien.
Vi skal tjene Gud og hverandre hele uka.
De hellige handlingene i kirken forteller
at hele livet er hellig.

VELSIGNELSE OG UTSENDELSE

Prest: La oss prise Herren.

Alle: Gud være lovet. *Halleluja. Halleluja. Halleluja.*

Prest: Herren velsigne deg og bevare deg.
Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.
Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred.

Alle: Amen. Amen. Amen.

Tre ganger tre bønnslag

Prest: Gå i fred. Tjen Herren med glede.

POSTLUDIUM – UTGANGSMUSIKK

SLIK SOM MIN FADER SENDTE MEG

T: B.Hallqvist
O: A.Brunvoll
M: E.Hovland

C G7(sus4)/D G7/D C9/E C/E Fmaj7 Dm/F F/G G7
Slik som min Fa - der send - te meg, sen - der jeg

C C G7(sus4)/D G7/D C9/E C/E
de - re, å så og å plan - te det and - re skal

Fmaj7 Dm/F G7(sus4) G7 C C/B Am Am/F#
høs - te, å gi og å til - gi, å løf - te og

Em/B B Am/F# Em/G Am6 Em/B B Em Cm/Bb
bæ - re, å le - ge og plei - e, å

A7 A/G Dm/F Dm7 G7(sus4) G7 C
åp - ne en dør til Guds ri - ke.

Slik som min Fader sendte meg, sender jeg dere,
på ukjente veier, min lengsel skal lede, min Ånd dere følger
til enden av veien, der Faderen venter
og bordet er duket til festen.

Diakoni

Kirkens diakoni er en dugnad for livet.

Den norske kirke ønsker at dette arbeidet skal ha fire dimensjoner.

- Nestekjærlighet
- Inkluderende fellesskap
- Kamp for rettferdighet
- Vern om skaperverket

I vår tid opplever vi en stor og skremmende klimakrise.

Hva kan vi gjøre? Hva må vi slutte å gjøre? Greier vi å snu utviklingen?

Kryss av noe du kan være villig til å gjøre i din familie for klimaet.
Foreslå gjerne flere ting.

SENKE TEMPERATUREN I NOEN ROM.

REPARERE KLÆR OG KJØPE BRUKTE KLÆR I STEDET FOR NYE.

BETALE EN RETTFERDIG PRIS FOR MATEN.

VELGE ENKLERE FERIER OG FRITIDSAKTIVITETER.

BETALE MEDLEMSAVGIFT I EN ORGANISASJON
SOM ARBEIDER FOR FORANDRING.

DEN BARMHJERTIGE SAMARITAN

Opprinnelig betyr «min neste» en av mine nærmeste, altså familie og slekt, naboer og venner.

Men da Jesus fortalte lignelsen om «den barmhjertige samaritan» fikk uttrykket en ny betydning.

Også en fremmed som jeg tilfeldigvis møter er min neste, et medmenneske.

En lovkyndig sto fram og ville sette Jesus på prøve.

«Mester», sa han, «hva skal jeg gjøre for å arve evig liv?»

«Hva står skrevet i loven?» sa Jesus. «Hvordan leser du?»

Han svarte: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv.»

Da sa Jesus: «Du svarte rett. Gjør det, så skal du leve.»

Men han ville rettferdiggjøre seg selv og spurte Jesus:

«Hvem er så min neste?»

Jesus tok dette opp og sa: En mann var på vei fra Jerusalem ned til Jeriko. Da falt han i hendene på røvere. De rev klærne av ham, skamslo ham og lot ham ligge der halvdød. Nå traff det seg slik at en prest kom samme vei. Han så ham, men gikk utenom og forbi. Det samme gjorde en levitt. Han kom, så mannen og gikk rett forbi.

Men en samaritan som var på reise, kom også dit hvor han lå, og da han fikk se ham, fikk han inderlig medfølelse med ham. Han gikk bort til ham, helte olje og vin på sårene hans og forbandt dem. Så løftet han mannen opp på eselet sitt og tok ham med til et herberge og pleiet ham. Neste morgen tok han fram to denarer, ga dem til verten og sa: 'Sørg godt for ham. Og må du legge ut mer, skal jeg betale deg når jeg kommer tilbake.'

Hvem av disse tre synes du nå viste seg som en neste for ham som ble overfalt av røvere?» Han svarte: «Den som viste barmhjertighet mot ham.»

Da sa Jesus: «Gå du og gjør som han.» (Luk 10,25–37)

Kirkedagbok

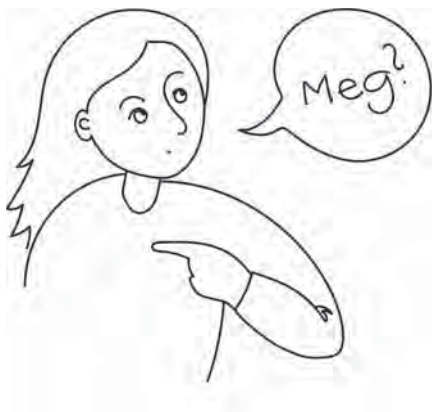
SAMMENHENG

Det er ikke sikkert hele gudstjenesten gir mening for deg.
Det er ikke alltid lett å se hvorfor akkurat disse tekstene blir lest denne dagen.

Prestens preken gir ikke alltid svar på det du tenker på.

Men kanskje er dine egne tanker og spørsmål like viktig som det presten sier?

Det viktigste er at du er her,
at du selv leter etter sammenhenger mellom
det som skjer i gudstjenesten,
og alt som skjer der ute.

KIRKEDAGBOK 1

DATO/KIRKE:

DAG I KIRKEÅRET:

LITURGISK FARGE:

NOE Å HUSKE FRA EN SALME, EN BIBELTEKST ELLER PREKEN:

KIRKEDAGBOK 2

DATO/KIRKE:

DAG I KIRKEÅRET:

LITURGISK FARGE:

NOE Å HUSKE FRA EN SALME, EN BIBELTEKST ELLER PREKEN:

Kirkedagbok

SAMMENHENG

Det er ikke så enkelt hele gudstjenesten gir mening for deg.
Det er ikke alltid lett å se hvorfor akkurat disse tekstene blir lest denne dagen.

Prestens preken gir ikke alltid svar på det du tenker på.

Men kanskje er dine egne tanker og spørsmål like viktige som det presten sier?

Det viktigste er at du er her, at du ser, hører eller sammenhenger mellom det som skjer i gudstjenesten, og alt som skjer der ute.

KIRKEDAGBOK 1

DATO/KIRKE:

DAG I KIRKEÅRET:

LITURGISK FARGE:

NOE Å HUSKE FRA EN SALME, EN BIBELTEKST ELLER PREKEN:

KIRKEDAGBOK 2

DATO/KIRKE:

DAG I KIRKEÅRET:

LITURGISK FARGE:

NOE Å HUSKE FRA EN SALME, EN BIBELTEKST ELLER PREKEN:

Sannheten

Det finnes mange små og store sannheter.
Noe er sant for meg og noe er sant for deg.
Men noe er også sant for alle.

Først dette; at livet er mer enn mine egne valg.
Jeg valgte ikke å bli født. Jeg kan heller ikke velge bort døden.
Barn, ungdom, voksen, gammel.
Livet er både spennende og skremmende.

I alle kulturer feires derfor livsfasene med ritualer;
Hos oss: dåp, konfirmasjon, bryllup, begravelse.

Den andre sannheten er at jeg er en del av naturen.
Barnedåpen er den viktigste livsfaseriten i kirken.
Vi døper med vann. Vannet er natur.

Den tredje sannheten er et håp og et løfte.
At livet har en mening uansett mine egne valg.
Løftet er at Gud har valgt meg til å leve mitt liv.
I dåpen blir jeg født på ny
av vann og Ånd.

Dåpen betyr å bli tatt imot og høre til
i kirken og sammen med andre, i naturen og i Guds store verden.

Derfor kan også ungdom og voksne bli døpt.
For å se seg selv slik.
Som sin egen gave.

Detalj fra altertavle i Eiksmarka kirke.

Del 2 "Sannheten" tilsvarer "Dåpen" fra førsteutgaven.

- "Sakrament" og "Dåp" er uendret.
- noen avsnitt er flyttet hit fra "Bonuskapitler" i førsteutgaven.

	SANNHETEN.....	50
	Sakrament.....	52
	Dåp.....	54
	Det store eventyret.....	56
	Hva er sant?	58
	Boken og alle bøkene.....	60
	Ti enkle bud	62
	Fra påske til pinse	64
	Misjon	66
	Kirkeåret	68
	Små og store helter	70
	En evangelisk-luthersk kirke.....	72
	Bibelen og livet.....	74

Livet

Det er ikke bare barn og ungdom
som trenger bekreftelser på at de hører til.
Også voksne og gamle kan miste fotfeste.
Livet kan bli grått og meningsløst.

De store forandringene i livet er både spennende og skremmende.
Derfor skal overgangsritualene hjelpe oss
til å finne vår plass her og nå.

Konfirmasjon, bryllup og begravelse henger sammen
med både dåpen og nattverden.

Jeg hører til i den verdensvide kirken,
fra vugge til grav.

Kirken er en livsløpskirke.

Jeg hører til hos Gud.

Detalj fra altertavle i Hjelmeland kyrkje.

Del 3 "Livet" tilsvarer "Kirke hele livet fra" førsteutgaven.
- kapittel "Liv og livsyn" s.86-89 er forbedret.

LIVET	76
Be en bønn	78
Konfirmasjon.....	80
Min konfirmasjon	84
Liv og livssyn	86
Dialog	90
Frihet, likhet og kjærlighet.....	92
Bryllup	94
Liv og død	98
Gravferd	100
Diger dag.....	104
Skriftemål.....	106
Jeg – en fadder?	108

Til slutt i boka finnes maler for to andakter, morgen/dag og kveld.

Liv og livssyn

Vi tenker ikke alltid over hvilket livssyn vi har. Ofte har vi nok med å leve og ta ting som de kommer. Men noen ganger må vi stoppe opp og spørre:

Hvilke verdier styrer de valgene jeg tar?
Hva blir konsekvensen av de valgene jeg tok?

Et livssyn er ikke nødvendigvis religiøst. For noen kan det være motsatt; å innse at man ikke tror på Gud. Men for den som velger å tro på Gud, Jesus og Den hellige ånd, vil troen påvirke hvordan vi lever.

Et kristent livssyn er ikke et fikt system. Bibel og trosbekjennelse vil stake ut en retning. Men kristne skal ikke marsjere i takt. Mine tanker om hva som er viktig og hva som er bagateller, vil også forandre seg gjennom livet.

For bare to–tre generasjoner siden hadde Norge en enhetskultur – på godt og vondt – finne sin egen identitet. To idealer ser ut til å være viktige:

- forventningen om at alle skal følge sine drømmer
- ideen om at alle har sin egen sannhet.

Dette høres fint og fritt ut, men det kan også få noen negative konsekvenser. Det kan være tøft å stå alene med sin egen drøm og sin egen sannhet.

I årene som ligger foran skal du gjøre mange viktige valg. Du har ønsker og drømmer for fremtiden. Du må også finne ut hva som passer for deg og hva det er mulig å få til.

Se mer om dette på de neste to sidene.
Legg gjerne til noe som du selv tenker.

FØLG DINE DRØMMER

Alle må ta ansvar for egne valg. Jeg er min egen lyktes smed.
Hvis alle får oppfylt sine drømmer, vil fellesskapet også tjene på det.

Det er viktig å følge sine egne drømmer.

Andre får den samme friheten som jeg selv.

Det er ikke alltid lett å vite hva jeg selv egentlig vil.

Hvis jeg ikke lykkes, må det være min egen feil.

FOR MEG ER DET SANT

Jeg har noe som er sant for meg, og du har noe som er sant for deg.
Det er intolerant å påstå at din sannhet er sann for alle. Det finnes ingen objektiv sannhet.

Jeg slipper å forsvare alt jeg tror og mener.

Andre skal ikke fortelle meg hvem jeg er.

Jeg kan miste interessen for andres argument og for fakta.

Ting som ikke passer meg, kan bli bortforklart som fake news og konspirasjonsteorier.

JEG OG DE ANDRE

Et livssyn er personlig og privat. Vi har alle ansvar for vårt eget liv, og alle skal ha frihet til å tro det de vil. Men livet handler også om noe mer.

Bibelen forteller at livet først og fremst er en gave. Jeg er allerede skapt, og trenger ikke skape mitt eget liv. Jeg må heller ikke alltid være på topp. Den samme rausheten må også gjelde de andre. Derfor utfordres jeg til å være meg selv i et stort fellesskap, og gi plass til andre. Et kristent livssyn hjelper meg også til å møte motgang uten å miste motet.

SANT FOR ALLE?

Bibelen påstår at budskapet om Gud, Jesus og Den hellige ånd gjelder alle. Men det betyr ikke at alle kan overbevises eller tvinges til å tro på dette.

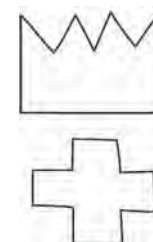
At noe gjelder alle, betyr at det er noe alle kan kjenne seg igjen i.

I Bibelen er tro et romslig begrep.* Tro kan være en enkel takk for livet, men også inneholde tvil. Tro kan være et rop om hjelp eller en reaksjon når mennesker møter Jesus; her vil jeg høre til.

Derfor er tro først og fremst tillit til at også jeg hører til i Guds store fellesskap. Kirken er et hjem på jorden. Jeg kan støtte meg på ordene og rytmen i trosbekjennelsen, selv om jeg er usikker. Slik kan troen vokse også i mitt liv.

Jesus sa: «Hva er Guds rike likt? Hva skal jeg sammenligne det med? Det er likt et sennepsfrø som en mann tok og sådde i hagen sin. Det vokste og ble til et tre, og himmelens fugler bygde rede i greinene på det.»

Igjen sa han: «Hva skal jeg sammenligne Guds rike med? Det er likt en surdeig som en kvinne tok og la inn i tre mål mel, så det hele til slutt var gjennomsyret.» (Luk 13,18–21)

* Se mer om "tro" på side 20-23.

Andakt

Herren er min hyrde,
jeg mangler ikke noe.

Han lar meg ligge i grønne enger,
han leder meg til vann der jeg finner hvile.

Han gir meg nytt liv.
Han fører meg på rettferdighets stier
for sitt navns skyld.

Om jeg enn skulle vandre i dødsskyggens dal,
frykter jeg ikke noe ondt.
For du er med meg.
Din kjepp og din stav,
de trøster meg.

Du dekker bord for meg
like foran mine fiender.
Du salver mitt hode med olje.
Mitt beger renner over.

Bare godhet og miskunn
skal følge meg alle mine dager,
og jeg skal bo i Herrens hus
gjennom alle tider.

(Sal 23,1-6)

Andakt for en ny dag

L: I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.
A: Amen.

Fortsett gjerne med å tenne et lys.

L: Hos deg er livets kilde,
A: i ditt lys ser vi lys. (Sal 36,10)

SALME

Nå er det mor - gen, tå - ke - ne let - ter. Fug - le - sang
vek - ker li - vet på jord. Takk, Gud, for
san - gen da - gen og ly - set, sann - he - tens
kil - de, som er ditt ord.

Skapelsens morgen, solen og vinden
stryker din nåde mykt mot mitt kinn.
Takk, Gud, for marken, skogen og gresset.
Nyfødt er jorden, dagen er min.

Jesus, du oppstod ren og forklaret,
langs våre stier har du din vei.
Vakker er jorden, mektig er håpet:
Alt skal fornyes herlig i deg.

EN DAVIDS-SALME

(Sal 100, 1-5)

I: Rop med jubel for Herren, all jorden! *
Tjen Herren med glede, kom fram for ham med jubel!

II: Kjenn at Herren er Gud! Han har skapt oss, vi er hans, *
vi er hans folk og den flokken han gjeter.

I: Kom gjennom portene hans med takkesang, inn i forgårdene med lovsang! *
Lov ham, velsign hans navn!

II: Herren er god, evig er hans miskunn, *
hans trofasthet varer fra slekt til slekt.

Alle: Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd *
som det var i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet.
Amen.

FRA BIBELEN

TROSBEKJENNELSEN

(se neste side)

BØNN

Vår Far i himmelen!
La navnet ditt helliges.
La riket ditt komme.
La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød,
og tilgi oss vår skyld, slik også vi tilgir våre skyldnere.
Og la oss ikke komme i fristelse,
men frels oss fra det onde.
For riket er ditt og makten og æren i evighet.
Amen.

VELSIGNELSEN

Herren velsigne deg og bevare deg.
Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.
Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred.

FRA BIBELEN

DEN LILLE BIBEL

For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå tapt, men ha evig liv. (Joh 3,16)

DET DOBLE KJÆRLIGHETSBUDET

Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første budet. Men det andre er like stort: Du skal elske din neste som deg selv. På disse to budene hviler hele loven og profetene. (Matt 22, 37-40)

MISJONSBEFALINGEN

Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler: Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende. (Matt 28,18-20)

ET LEVENDE HÅP

Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på nytt til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde. (1 Pet 1,3)

TROSBEKJENNELSEN

Jeg tror på Gud Fader, den allmektige, himmelens og jordens skaper.

Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne sønn, vår Herre, som ble unnfanget ved Den hellige ånd, født av jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, stod opp fra de døde tredje dag, fór opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd, skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.

Jeg tror på Den hellige ånd, en hellig, allmenn kirke, de helliges samfunn, syndenes forlatelse, legemets oppstandelse og det evige liv. Amen.

Andakt mot kveld

L: I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.
A: Amen.

Fortsett gjerne med å tenne et lys.

L: Hos deg er livets kilde,
A: i ditt lys ser vi lys. (Sal 36,10)

SALME

D Em A A/C# 3 D D/C#
 Guds kjær-leik er som stran-da og som gra-set,
 Bm Bm/A Em/G E/G# A G/A D A A/C#
 som vind og vidd og jord og all-heims rom. Vi fri dom
 D Em/G F#(sus4) F# B Em
 fekk å bu der, gå og ko-ma, å sei-a ja til
 Em/G F# A7 D Em A A/C# 3
 Gud og sei-a nei. Guds kjær-leik er som stran da og som
 D D/C# Bm Bm/A Em/G E/G# A G/A D
 gra-set, som vind og vidd og jord og all-heim rom.

Å døm oss, Herre, frikjenn oss i domen!
I di forlating fridom finst og von.
Den rekk så vide som din kjærleik vandrar,
til folk av kvar ein rase og nasjon.

EN DAVIDSSALLME

(Sal 121)

I: Jeg løfter mine øyne mot fjellene. *
Hvor skal min hjelp komme fra?

II: Min hjelp kommer fra Herren, *
himmelen og jordens skaper.

I: Han vil ikke la din fot vakle, *
din vokter vil ikke blunde!

II: Se, han blunder ikke og sover ikke, *
Israels vokter.

I: Herren er din vokter, *
Herren er din skygge ved din høyre hånd.

II: Solen skal ikke skade deg om dagen, *
heller ikke månen om natten.

I: Herren skal bevare deg fra alt ondt. *
Han skal bevare ditt liv.

II: Herren skal bevare din utgang og din inngang *
fra nå og til evig tid.

Alle: Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd *
som det var i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet.
Amen.

FRA BIBELEN

TROSBEKJENNELSEN

Se forrige side.

BØNN

Vår Far i himmelen!
La navnet ditt helliges.
La riket ditt komme.
La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød,
og tilgi oss vår skyld, slik også vi tilgir våre skyldnere.
Og la oss ikke komme i fristelse,
men frels oss fra det onde.
For riket er ditt og makten og æren i evighet.
Amen.

VELSIGNELSEN

Herren velsigne deg og bevare deg.
Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.
Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred.